

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat heti közlönye.

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

<i>Előfizetési díj:</i>	A társulat minden rendű tagjai a apot tagdíjaikért kapják.	A lap szellemi részét illető cikkek a szer- kesztőségnek, az előfizetési pénzek a pénz- támoki —, az esetleges reklamációk pedig a kiadóhivatalnak küldendők.
Egész évre 4 frt.	—	
Félévre 2 „	Kéziratok nem adatnak vissza.	
Negyedévre 1 „		

Iskolaév kezdetén.

Szülők, tanító, tanuló — ez a háromság együtt teszi a társadalom fundamentumát. Rövidebben úgy is lehetne mondanom család és iskola. Minél rendezettebb a család, fegyelmezettebb az iskola: annál szilárdabb a társadalom alapja. Ebben leli magyarázatát azon állandó törekvése a társadalom vezetésére hivatottaknak, hogy az iskolát és családot a maguk képre és hasonlatosságára alakítsák. Ebből érthető meg az a nagy felelősség is, mely a családra és iskolára hárul. Hisz ők az állam fentartói, ők adják részben és részben alakítják az erőt, mely a nemzet épületét fenn- és összetartja. Egy a céljuk, közös az a nyaguk, de eszközeik csak egyrészből egyezők.

Világos: a hogy megosztják az a nyag kiképezésének terhét, összehangzásba hozzák eszközeiket, úgy s csak oly mértékben valósíthatják meg a közös célt.

A szülők az anyaföld, az éltető nevelők: a tanító, a kertész, az idomító nevelő. Együtt kell működniük, hogy növendékük éppé, egészséges fává fejlődjék. Meg kell egymást érteniük, kezét fogva munkálniuk a gyenge hajtás ápolásában, kialakításában, másképpen az idővesztegetés munkáját végzik.

A tanító tanítson a családnak, a család neveljen az iskolának. A család ne feledje, hogy az édes gyermek az iskoláé is, a tanító emlékezzék meg róla, hogy az idegen gyermek az édes anyáé (a családé.)

Mindaddig, míg ezt nem teszik, nemhogy elősegítsék egymás terhének a vitelét, de újabb alkalmatlan lomokkal terhelik egymás vállait. S a kárt mindebből kiválja? Közvetlenül ugyan a félszeggét tett egyes, de végeredményében a jövő társadalmá, a nemzet.

Ezeket az eszméket várialja édesen egymás szemébe mosolyogva a mostani héten egész Magyarországban minden szülő, minden nevelő és nem nevelő, ki a tanításhoz hozzászólani hivatást érez magában. Aztán elválnak; a tanító megy az iskolába, a szülő hivatalába dolga után, vagy a szalonba s marad minden úgy, a hogy régeu volt. (Pedig egyszer ide kellene alkalmazni a költő mondását: Nem úgy van most, mint volt régen.) A tanító az iskolában s tanácskozásokon zsörtölődik a hanyagság, rossz viselet miatt, intő conferenciákon inteti, classificálón buktatja a rest tanulót; folytonos ellenkezésben áll még kollegáival is, kik között mindég akad egy-egy irgalmas szamaritánus. A szülők. Ők is? dűdölják a régi nótát: a tanító ellensége az ő jó gyermeküknek, csak hordanám az ajándékot, másképpen lenne, s úgy lehordják a gyermek füle hallatára, hogy azután istenes ember legyen az a tanító, ki a sok rárakott nem épen megtisztelő titulusokból ki tud gázolni.

Már a gyermek előtt elvész az állás tisztelete; kamasz korában szembe ismer állani, s oda jutunk hol a világ megfordul s a tanuló alkalmazza tanítójára a testi büntetést, mit a túlságba vitt philantropia, a tanítótól eltiltott. Nem egy eset fordult már elő, mikor fegyvert fogott a diák az őt „me g b u k t a t ó” tanár ellen, s újabban már egész a miniszteri előszobáig szabad utat nyit nekik a társadalmi bor-nirt felfogás.

Igy se tanítani, se nevelni nem fogunk, mert egyszerűen — n e m l e h e t.

Egyik megbocsáthatlan hibája a mai társadalmi felfogásnak az is, hogy a gyermeket igen korán kizaklatja az ő naiv gyermekvilágából. Mintha akkor midőn még virág sem volt a fán, a bimbót rögtön gyümölcsesé akarókat átváltoztatni. Látunk gyerekeket, kik egykoruak társaságában nem tudják otthonosan érezni magukat, a játék nem kell nekik,

de a nagyok beszélgetésébe egész avatottan beleszólanak, kifejtett koruak szájába illő szólásokat pörgetnek. Azt hinné az ember, betanított madár kiáltja közbe mondókáját. Az iskolai törvényekből a jegyző pontosan felolvassa, hogy „25. §. . . tilos a fegyverek . . . hordása . . .“ „éneklő madarak s tojásaik pusztítása“ s mégis minduntalan találkozunk fegyvereiket rejtgető liliputi Nimródokkal, alsó osztályosokkal éppen úgy, felsőbbekkel. Hja! mert ma sportvilágot élünk s mi lenne a drága csemetékből, ha a mama, meg a tata nem dicsékedhetnék a vendégeknél, hogy a kis Gézuska ilyen meg olyan biztos lövő, a lelkem pedig nem hozna magával a gyermekkor idiljéből egy-egy benne szorult flobert féle golyóbisceskát, vagy egy biciklivel tört kart, homloksebet stb. a férfikorba.

Bárki hogy gondolkozik, én mindég azt mondom, a sport nem gyermeknek való. Legyen a gyermek gyermek, semmi egyéb, s akkor lesz férfi s uo a n n o, de férfi lesz, ki az életet megtudja becsülni, az örömet élvezni s a munkát végezni.

Kellene még sok mást is elmondanom az iskola év beköszöntése alkalmából főleg a nevelés vallás-erköcsi irányáról, de ezt máskorra halasztom.

Most visszatérek oda, honnan megindultam: család és iskola teszi a társadalom alapját. Fogjon kezét a kettő s erős jellemű generatio kifejlesztésére törekedjék, mely nagyobb biztosítékot nyújt a nemzet ezeréves jövőjének, mint a bieziklis, sportos ifjuság.

Nr. 7.

Pow-wow.

„Nessun maggior dolore
Che ricordarsi del tempo felice
Nella miseria.“

A magyar püspöki kar szeptember hó 31-én és aug. 1-én közös tanácskozásokat tartott, melyeknek czélja volt: alaposan megvitatni azt, hogy az egyház a már közel jövőben okvetlenül bekövetkező új viszonyok között minő álláspontot foglaljon el hazánkban.

A nagyméltóságú püspöki kar tanácskozásának eredményét, — a lelkészkedő papságnak adandó egyöntetű eljárásról szóló utasításokat bírálói nem a mi feladatunk. Mi hiszünk, hogy a kellő tudomány, szigoruan egyházas szellem, magasabb, művelt képzettség, egyszóval a valódi érdemek voltak azon kellekek, melyek az egyházfőket az apostolotudók méltóságára kvalifikálták s eme hittünk a legnagyobb biztosíték arra nézve, hogy a helyzet magaslatára emelkedve folytak le a tanácskozások és ily módon hoztattak a magyar katolikus egyház és az állam életében talán évszázadokra kibíható intézkedések.

De eme tanácskozások sorozatában egy körülmény nem

csak lekötve tartja figyelmünket, hanem óriási súlyával ránehezedik minden gondolkodó egyén szellemére s ez nem más, mint az összes tanácskozások végeredménye, melyet: *az egyház fölé helyezkedett állami karhatalom ellen folytatandó s a fokozatos elvesztését előérzetével összekötött védelmi harcoknak nevezhetünk el.*

Eszakamerika reneteg erdőségében, vagy a távol nyugotprairiejein az őslakók főnökei, bizonyos régi hagyományok által megszentelt helyeken közös tanácskozásokra pow wow gyűlnek egybe. — Él a késő unokák ajkain a régi harcosok dicsősége, függetlensége, korlátozást nem ismerő hatalma, más részről előttük áll a jelen nyomorusága! Hol vannak a végteien pusztaságok, melyeken szabadon vonulbattak észak és dél felé, sátrót ütve ott és akkor, a hol és mikor nekik éppen úgy tetszett? Hol van az önálló működési kör, mely kiterjedésében határt alig ismervé óriási kiterjedésű területeket karolt át? Hol vannak az idők, midőn a főnökök élet halál urai valának s a lelkiismeret felett is függetlenül ítélkeztek, s egyetlen szavuk a háború nyomorát, vagy a béke áldásait teremthet meg! Atalakult minden körülöttük; a „halovány arez“ elhódít mindent előlük, csak néhány szerződészerűleg kikötött területen érezik magukat otthon, s a hol silány táplálékukat a big fathertől kegyelemképen kapott zubbonyok rongyaiba burkolózva költik el.

A kor szelleme, a civilizáció, a fehérek kapzsisága, erőszakossága mind inkább az őrengetegekbe szorítják vissza s a bűnök eddig ismeretlen fajai, melyeket az új elemmel való gyakoribb érintkezés folytonosan gyarapít lassankint kiülőket.

Ott ülnek körben a főnökök! A közös veszély érzete megtanította az együttműködés szükségességére. — Ez emberek vonásaiban bár el nem titkolható a nyomor kifejezése, mégis felismerhetjük atyáik nyers, de azért férfias erényeinek nyomait.

Cooper regényeinek vad, őseréjű hőseit csak akkor látjuk felelevenedni, midőn a vitatkozások megindulnak. Méltóság, férfias önérzet, tisztá, egyenes jellem de egyszersmind leírhatatlan fájdalom kifejezését észlelhetni ez emberek egész leányán. Ez vonul végig a nekihevíült szónokok ajkain. Körülöttük a vihardöntötte óriások, messze lent a sikon végtelennek látszó legelők, melyeken prűszkölve robog végig a gőzparipa, míg a lesóványodott musztangok szomoruan legelésznek alig néhány lépésnyire a tanácskozás helyétől. — Az elnök int, s a tüzés vérű indiánusok szelidebben folytatják a beszédet, melyek vége az, hogy az Unio elnöke által ajándékozott ruhadarabokat és élelmi szereket kiosztják egymás között felszedik a sátrakat, egy újabb tért átengednek a fehéreknek s a megsemmisülés előérzetét s régi nagyságuknak tudatát gyilkoló tör gyanánt hordozva keblükben vonulnak ismét tovább a regetegekbe, hová a fehér ember nem követi talán . . . egy évig a mikor aztán ismétlődik a jelene t — Erzik e szerencsétlenuk a meg-emmisülés veszélyét s az ebből származó kimondhatatlan fájdalmat növeli még azon tudat, hogy ismerik mik valának s látják, hogy mivé lettek.

A budavári primási palota az elmúlt napokban megnepeült. Együtt tanácskozott a magyar püspöki kar, a világ egyik legtekintélyesebb testülete. — Látják a régi nagyságot, nemzeti dicsőséget, vallási buzgalmat, az elsőrendű szerepet minden téren, mely őseik korához fűződik; más

részről szemök előtt áll a jelen, mely a régi hatalomkört mind inkább és inkább összeszorítja, mely évről évre foglalja el a talajt lábaik alól. — Ismét nagy területet kénytelenek az állami mindenhatóságnak átengedni. — Vérzik szívök, a midőn ezt tenniük kell, de az erőszak elébe erőszakot alkalmazni nincs már többé módjukban. A korszelleme hódít, az egyház régi hatalma újból nagyon vesztett! Ezt tudják, ismerik a főnökök s mintha egy rémes hang szüntelenül zugná füleikbe: *vissza-vissza a katakombákba, leverten, szomornan távoznak s ha nem volna szívökben a keresztény remény, mely jobb jövőt ígér, talán ők is elmondának a titkos szózatall: igen, igen! Letűnt a régi nagyság, megfogyatkozott a hatalmi kör, vissza, vissza a sekrestyébe — nincs nagyobb fájdalom, mint a nyomorban visszaemlékezni a boldog időkre.*

Héjja Kálmán.

Itthon.

*Visszajöttem ismét örök szép körödbe,
Lelkem lángadója, életem bölesője!
S járdalom az utcát, hol porban fűrödtem
Piros képi társak! Szőszke nép! körödben,
Fatvarban, örömben.*

*Megyek a templomba, mely áhitat száll meg,
Könyekre fukadok, sírok mint a gyermek.
Hisz minden darab kő, orgona-hang, ének
Egy-egy szép regéje életem reggelének
Artatlan hitének . . .*

*Most is minden oly szép, most is oly szent minden,
Mintha éppen tegnap hagytam volna itten.
Pedig mily rég volt, hogy a gyermek itt játszott!
Huszonyjolezszor hozott rózsafánk virágot,
S annyi tért átfázott.*

*Huszonyjolez esztendő repült el felettem,
Huszonyjolez év nehéz terhét hordja lelkem.
És ha a küzdelemben, munkában kifárad,
Hogy ültessek bele újabb olajját,
Mindig ide fárad.*

*Itt van a szeretet fogyhatatlan árja;
Ez egyszerű házban lelkem feltalálja,
Lelkem feltalálja újra békeségét,
Égi békeségét biztató reményét,
Szent ereklje képét . . .*

*A cserepes tüzhely, mely a házi népe:
Maga köré csalta, nyugalomba lépett,
De a hosszú láda sok tulipántjával
Most is ott huzódik a kis házon által.
Egy ősz . . . agg apával . . .*

*De már este is lett; üsszegyűlnek hozzánk
— Mint a profétákhoz — meny, nő s kis unokák,
Ez azt kérdi, az est. Mennyi bizalmasság!
Felelni is alig-alig győzzük egymást . . .
S czinczog az apróság.*

*Majd beáll a szomszéd, a ki karján hordott,
S elmesél éltéből ezer apró dolgot,
S gyűjt a multból nekem lépnél lépebb mézet,
Mit az emlékezés virágin lőngészett,
A hol nincs enyészet . . .*

*Lassankint felépül multam egész vára:
Papiros sárkány van tüze zöld fokára,
Porból épült vára minden palotája,
Futó lepke serge száll alá reája,
S vessző: paripája . . .*

*Majd megakad árja a beszéd patakna;
Éjjelre az ajkak lassan elhallgatnak.
„Már elég is mára, kicseréltük lelkünk,
Mi teher volt rajta már mindent leszedünk,
Illő hát pihenünk.*

Fál A.

A görögök nemzeti játéka.

(Folyt.)

A versenyek iránti kedv és tisztelet nagyon régi időkre vihető vissza. Van az eleabelieknek egy régi legendájuk, a mely szerint maguk az istenek is gyakran versenyre keltek egymással. Zeus állítólag Kronoszsal; Apollo Hermeszszel és Areszszel kelt versenyre; ezen legendaszerű állítások a mellett bizonyítanak, hogy a hellének még az istenek tekintélyéhez is teljesen méltó foglalkozásnak tekintették a gimnasztikát. A helleneknél a gimnasztika nemcsak egyik fontos ága volt a nevelésnek, hanem szoros megkülönböztető tényező a barbár és hellén között. A barbár szó a hellén előtt még utálatosabban hangzott, mint előttünk. A hellén előtt a barbárok oly idegenek voltak, kiknek sem hellén érzése, sem hellén műveltsége nem vala.

Mielőtt a versenyek részletezésére áttérnénk, a nők testgyakorlatáról is meg kell emlékeznünk. A hellének mindazon gimnasztikai előnyöket, melyekben a férfiak részesültek, a női nemtől sem tagadták meg. A dór államokban a leányok szorgalmasan tornáztak. Spártában Likurgos nagyon is szigorú törvény által gondoskodott a nők rendszeres tornázásáról. A lakoniai Lampitó szép testalkatát, arcának üdeségét testi, erejét egysesegyedül a testgyakorlatoknak tulajdonította. Az Afrika partjain hellén bevándorlók által alapított Kirene tartomány hölgyeit gyakran látjuk a versenyterén. Nagy előszeretettel üzték a nők a bizánsnak nevezett gyakorlatot. Ezen gyakorlat abban állott, hogy az illető tornázó nő felugrott s ugrás közben versenytársnőjének lábát érinteni iparkodott. Ily esetekben az ugrások számát vették figyelembe s a sikerült érintések szerint jutalmazták a győző nőket. Chios szigetén a leányok és ifjak együtt vetélkedtek rendszeres testgyakorlatokban, különösen

pedig a futásban. Hera ünnepe az eleabeli nők versenytutást szoktak rendezni. Ismeretes dolog, hogy Plató egyaránt szorgalmazta a leányok és anyák részesítését a tornagyakorlatokban, hogy ők is élvezzék azoknak áldásait; meg vala ugyanis szilárdul győződve, hogy az által erejük növekszik s így szükség esetében az ellenség ellen még fegyvert ragadni is képesek lesznek. És pl. Spártában a természet törvényei is nem csekély mértékben ösztönözték a hellén anyát a tornázásra. Az emberi érzelmek között kétségkívül legnemesebb, legszebb az anyai szeretet. S ezen szent érzelem buzdította a spártai anyát minden lehető eszköz felhasználására, csak hogy keblének magzatját megóvja a törvénynek ama szigorú ítélletétől, mely a satnya és testi-leg szerfölött gyenge csecsemőt érte.

Voltak még a női szépség emelését célzó versenyek melyeket legelőször Kipszelos, Arkádia királya rendezett s melyeknek elsején Kipszelosznak neje volt a győző. Ezen versenyek nagyon sokáig fennmaradtak s a hellének művészi szépérzékét nagyban emelték. Hogy a hellének minő szempontból és mennyire becsülték a szép nőt, a következő eset eléggé illusztrálja. Midőn Archidamas spártai király, nősült, egy szegény, de igen szép s egy dúsgazdag, de csunya leány között kelle választania. Archidamas, ki — úgy tetszik — a mai pénzsovár kor embereinek vala ősi prototypusa a dúsgazdag leányt választá nejének. Az eforok ezért megbüntették s ezen szavakra fakadtak: te — úgy látszik, királyok helyett nyomorult gyermekeket ohajtasz magad-gadnak.

A női erényekben, tornagyakorlatokban s a testi szépség művelésének céljából rendezett versenyeken kitűnt nők nagy megtiszteltetésben részesültek. Igen sok hellén városban, mint p. o. Elisben, Athénében és Orchomenosban az ily módon kitűnt nőknek a nyilvános tereken templomokat és szobrokat emeltek.

Érdekes verseny volt a helléneknél az aggastyánok szép testalkatának érdekében tartott verseny. Ily versenyeket régente minden évben tartottak Athénében a panathenáifele ünnepeken, melyek Athénének, a bölcsesség és okosság istennőjének tiszteletére a legrégebb időkben évről évre, Pizisztratosz után azonban csak minden negyedik évben rendeztettek. A jutalom egy olajág vala s az Athene istennőnek szentelt olajfákról nyert olajjal megtöltött és remek kivitelű, festett korsók is később jutalom tárgyaként szerepelnek.

Mindezek kisebb jelentőségű és inkább helyi érdekel bíró versenyek valának. Mint már említettük, négy nagy nemzeti játékot különböztetünk meg s ezeknek csaknem mindenikét országos fényvel ünnepelték meg a Hellasz összes tartományaiból egybegyűlt görögök.

(Folyt. köv.)

KISEBB KÖZLEMÉNYEK.

Az újpap a pálya kezdetén.

Az isteni vérel megpecsételt vallás igazsága meghódította az eszmélni kezdő ifjú lelket. Az istenség szellemétől ihletett kebelben a szent meggyőződés a magasztos elbivatás

eszméjét szülte. Az ifjú választott Isten és a világ között Istenért lángoló lelke megérté az Úr hívó szavát és az örök-kévalókat fölébe helyezé e világ esalfa javainak. Feláldozó önmagában ami emberi, hogy Krisztus vérenek árán üdvözítse másokban is, ami isteni.

Fölvétetett azoknak sorában quos Spiritus Sanctus posuit regere ecclesiam Dei, kiket a Szentlélek rendelt az egyházi hatalom viselésére. — A Szentlélek közlése által megfogalmazott lelkében a papság gyökere, melyből a hatalom fonségének és a kegyelem életerejének kell kihajtania. A tanítás és kiengesztelés magasztos tisztét a főpásztor atyai esókjának kíséretében átvévén, ott áll az újpap pályája kezdetén.

Lelkét az Isten szeretete batja át. Szívének öröm-érzelmei az angyalok boldogságának dícsfényét varázsolják arczára. Kimondhatlanul boldognak érzi magát. Hatalma nagyságának érzetében összeméri magát a világ nagyjaival. Ihletett lelke a gondolat gyors szárnyán felkeresi az ó-, közép- és újkor nagy alakjait s midőn megjelennek előtte Róma hatalmas esászárai, midőn látja a világbódító Nagy Sándort, midőn feltűnnek a világ uralmával büszkélkedő fejedelmek és lelki szemei előtt elvonulnak a jelenkor ünistenített hatalmasai: szive az önérzetes büszkeség batása alatt azt dobogja, hogy „én mindezeknél nagyobb és hatalmasabb vagyok. Nem hajlongnak előttem népek ezrei; nem környeznek hízegő szolganép seregi, de hatalmam oly nagy, minőt még korona nem szerzett e föld emberének soha.“

Es ezen érzelmek jogosságát ki tagadhatja? Hisz nemcsak ember, de még angyal sem bir olyan hatalommal, a minővel fel van ruházva a pap. Mert mikor szállott le angyalok szavára Isten az ő fonsége trónusáról e földre? . . . Ime a pap szavára megjelenik az újszövetség kálváriáján! — Melyik, angyal, avagy hatalmas Faraó, melyik ezek romlásán trónra jutott esászár avagy nemzetek vérvével pirosra festett trón birtokosa volt képes népét a bün átka alól feloldani? . . . Es ime a pap hatalmának erejével ezt megteszi. Ezért mondja arauyszájú sz. János: „Hatalmat gyakorolnak a földi fejedelmek, ámde a hatalom, melyet a pap gyakorol, nagyobb, mert kiterjed a lélekre, felhat az égbe, úgy, hogy amit a papok itt e földön határoznak, egyérvényű Isten határozatával.“ —

Erzi az újpap hatalma fonségét, de tudnia kell azt is, hogy e hatalmat a lelkek üdvének munkálásáért tette az Úr az ő kezébe. S ha ezt tudja, ha képes felfogni, hogy az Istentől nyert papi hatalma örök áldásnak forrása: akkor ismét önérzettel mondhatja, hogy nincs senki, a ki küldetésénél fogva hatalmának erejével több jót tehetne a szenvedő világgal, mint ő. Mert hisz lehet valaki egy nemzet rabigájának lerontója; bátorsága és törhetlen ereje a szolgaság kenyerén tengődő népnek felderitheti a szabadság várva-várt napját; átvarázsolhatja valaki Afrika sivatag pusztáját termékeny rónává; felhordhatja a tenger kincseit, kiaknázhhatja a rengeteg bérezek rejtekeit s nemzetének, népének lábaihoz rakhatja: de mert ideig való javakért küzdött, mulandó boldogságot szerzett, fáradsága, munkájának áldása össze sem hasonlítható a pap hivatali munkásságának áldásaival.

Látja az újpap hatalmi ténykedésének amaz áldását, melyben az újszövetség áldozatának megújításával részesíti e világot és ekkor lelkének elragadtatásában így kiált föl:

„Uram! Ez azon áldozat, melyről rég irva van, hogy terra, ponsus, astra mundus hoc lavantur flumine, az ég, a föld, a tenger, az egész világ ez áldozati vérfolyóban mosódik tisztára“. S midőn így szent esodálkozással elmélkedik az actus főnségén, önkénytelenül e szavak jönnek ajakaira: Istenem! Te jót tettél Izraellel, midőn szolgáló Józsué megállítá a napot Gabaon fölött, mert néped megszabadult az amorrhéusok dübétől: de mennyivel több jót művelsz népeddel általam, midőn szavamra Te-magad jössz áldozatul, hogy megmentsd a hűnös emberiséget!

Ki esodálkozik, ha ilyenek az újpap érzelmei? Hisz „kezében a nagy áldozat, az isteni Megváltó érdemeinek fényesomója, a keresztény hitrendszer szíve, az újszövetség örökáldozatja, az emberiség üdve“ (Nogáll: Aldozár áldozatja 7.)

De midőn a felszentelés erejéből nyert, kiirhatatlan belső természetfölötti képesség a kiengesztelési tiszt — ministerium reconciliationis — magasztos gyakorlatánál az újpapban ily érzelmeket ébreszt, akkor egyszersmind fülébe zúgnak az Úr ama szavai, melyeket Jeremias prófétához intézett, mondván: „Ime szádba adtam az én igéimet, ime a nemzetek fölé rendeltetek, hogy gyomlálj és ronts, és ismét építs és plántálj“ (Jer. I. 10). Es eme szavakra a küldetésből folyó kötelességtudat ébred fel lelkében.

Erzi, hogy a küldetés által oly terhet veit vállaira, a melyet kötelessége hordozni mindaddig, míg azok az idő, vagy munka sulya alatt tehetetlenekké nem válnak. Maga előtt látja az emberiséget, melyhez lelkének erejével, szívének melegével kell szólania. Tudja, hogy szavának be kell hatolnia a fényes palotákba és le kell törnie a börtönök mélyéig. Kötelességérzete sugja, hogy neki hirdetni kell az igét „fáradhatatlanul, alkalmas és alkalmatlan időben“ és az igazság szavát zúgnia kell a menydörgés hangján, ha mindjárt rabbilinesssel fizet is a világ. — Es valóban, a ki fel van vértelve az istenség erejével a pálya kezdetén, az nem fog rémülni, nem fog megijedni, midőn az istentelenség parancs szavára talán ezek áldozzák fel hitőket és milliók tagadják meg igaz magyar létüket.

A világ szelleme hatalmának erejével bármikép akarja is megfélemlíteni az újpapot, ha Isten lelkétől van bivatva, emlékezzuj fog mindig az irás eme szavaira: „Mivelhogy felkent engem az Úr, az evangéliumot hirdetni küldött engem (Izaiás III. 1.) Eneélfogva szavának hatalmával, az igének kétélű pallosával rettentelentlenül fogja tisztogatni úgy a bibor szennyét, mint az egyszerű darócot. Es habár a világ fel is jajdul az igazságnak égető tüztől, melylyel az újpap egyesek keblében a daemonok lakát feldúlja, ezért ő kétségbe nem esik, mert egyházunk és hazánk történetéből tudja, hogy a bűn rabja és az igazság barátja sok nehéz harezot vívtak, de azokban miudig megszégyenült a hamisság és győzött a megtámadott igazság. Ezen tudat boldoggá teszi az újpapot, megedzi hivatásában s meggyőzi arról, hogy míg lelke az igazság nehéz harezában Istennél keres erőt, addig félnie nem lehet, mert Ő mondá: „Ne féljete, én veletek vagyok a világ végezetéig.“

Kovács Mihály,
plebános.

— **Ezüstmise Gy.-Szt.-Miklóson.** A kies Gyergyóban augusztus hó 28-án ismét egy megbató ünnepélynek voltunk tanúi és részesei. Ugyanis nt. Ferenczi Károly gy.-szt.-miklósi lat. szert. plebános, fungens alesperes úr e napon tartá meg első szt. miséjének huszonötödik évfordulóját. Az érdemes egyházi férfiú, habár e napon egészen visszavonultan esendben akart a papok papjának, a Töle 25 év alatt elvett testi és lelki kegyelmekért hálat adni, mégis paptársai és tisztelői — a kik e napra már régen számítottak — azt egy szép katb. ünneppé tették. —

Nevezett napon d. e. 10 órakor vette kezdetét az ünnep, a mikor a kerületi és az ez alkalomra a szomszéd vidékről átráadt papság koszorujában mutatta be az ünnepelt hála-áldozatát, mely szt. áldozaton, a hivat a szorgos munkaidő daczára is, nagy számmal voltak jelen.

Az egyházi szertartás után először is a kerületi papság fejezte ki ngs. Both Ferencz t. kanonok, főesperes úr által az ő jókívánatát, és a napi evangélium e szavaiból indulva ki, hogy: „vos estis lux mundi“ egy pár ezüst karos gyertyatartót nyujtott át neki.

Azután az egyháztanács és iskolaszék élén Kedves Tamás főgondnok mondott a hívek nevében hálás köszönetet az ünnepeltnek, hogy itteni 13 éves plebánosi buzgó munkodésével a hitéletet és iskolatügyet annyira telvirágoztatá, hogy azok bármely községnek mintául szolgálhatnak. — A tanítóstület érzelmeit pedig Hoehsehild Lajos elnök tolmácsolta. Eljötték, mint mondá: hogy édes atyjuknak és igazgatójuknak örömeiben, mint gyermekei részt vegyenek és egy szép ezüst emléktárggyal lepték meg.

A többi küldöttségek fogadtatása után az ezüstmisés diszebéddel fogadta vagszámú vendégeit. Az ebéd alatti vidám társalgást kedvesen füszerették a lelkesült hitvalló felköszöntések. Mindenekelőtt az ünnepelt emelt poharat és mint katolikus, magyar pap és főpásztorának engedelmes fia, ő szentsége XIII-ik Leo pápa, dicsően uralkodó apostoli királyunk és kegyes főpásztor urunk jóvoltáért ürité ki azt. A fényes társaság által felállva hallgatott és zajosan megéljenzett felköszöntő után, a főesperes kanonok úr üdvözlé az ünnepeltet, kívánuván neki, hogy aranymiséjét is, oly egészségben és köziszteletben ünnepelhesse meg, mint a minőben a mai napot ünnepeli. Mi is esatlakozunk e jó kívánsághoz óhajtván, hogy miként eddig, úgy ezután is, munkálhassa önzetlenül és bátor lélekkel az egyház, baza és közművelődés ügyét. *

— **Primiczia Csik-Karczfalván.** Ft. Szerkesztőség! Egy a mily ritka, ép oly szép és magasztos ünnepélyről kívánom kedves lapunk t. olvasó közönségét értesíteni. Előre megjegyzem, hogy rövid leszek, mivel az elcséplélt és émelgyést okozó frázisoknak nem vagyok embere.

Abos József, ki a gyulafehérvári papnevelő intézetben végezte tanulmányait s kit püspök urunk Ő nagyméltósága áldozó-pappá szentelni méltóztatott, augusztus hó 15-én, Nagyboldogasszony ünnepén mutatta be első szt. mise áldozatát az Urnak. Nagyboldogasszony napja nagy ünnep, a karczfalviakra még nagyobb, hiszen ősi patronájukat tisztelik a boldogságos Szűzben; s ezen nagy ünnep örömét a primiczia még inkább fokozta. Egybegyült még a távoli vidékeknek is apraja nagyja s a karczfalvi impozans templom

már a reggeli órákban telve vala az áhitatoskodóknak beláthatatlan seregével.

Pont 10 óraker harangzúgás és Mária énekek zengedezése közt vonult be a papság a szépen felékesített templomba. A primiciánt két manuduktor támogatta, nsgos *Imets F. J.* kanonok ur és ft. *Rancz J.* a karezfalviaknak szeretett plebánosa; aszisztensek meg bőven valának. Ott láttuk ft. Fejér E., Péter L., Varga F., Kovács M., Lőrincz S., Papp L., Puskás T., Nagy F. plebánosokat, Fekete J. és Péterfi L. káplánokat, Boeskor F. és Boeskor Zs. új áldozó papokat, t. Gidró J. esztergomi benezés tanárt, t. Pál K. J. es-somlyói gvardiánt stb. A világi notabilitások közül Glosz M. és Jakab A. es. somlyói tanárok, Bartalis A. megyei aljegyző, Lázár Dénes jegyző, Györgyjakab M. es-szeredai nyomdász, Székely J. pósta és táviró főtiszt, Kóródy M. brassói nagyiparos, stb. voltak jelen. Az evangélium eléneklése után ft. *Zlamál A.* főgymn. tanár tartott ünnepi beszédet. A szt. mise bevégeztével a primiciáns áldásában részesültünk. Végül t. Pál K. J. gvardián az apostoli Szentszéktől a szt. ferencz rendnek adott hatalomnál fogva megáldotta a karezfalvi hívek adományaiból beszerezett szép stáció-képeket. A templomi ünnepélyesség ezzel véget ért.

Rancz plebános vendégszerető asztala köré sorakoztunk déli 1 óra körül. A dús lakomat kellemesen fűszerezték a szebbnél szebb toasztok, melyeknek elseje a primiciáns ajkairól kegyelmes főpásztorunkra hangzott el. Ősi magyar szokás szerint mindenkit felköszöntöttünk s csaknem mindenki beszélt. A késő esteli órákban váltunk el egymástól gazdagodva egy igazi szép nap áldásos emlékével.

A primiciát követő vasárnapon Abos J. primiciáns vendégelte meg Dánfalván lakó szülőinek lakásán összes rokonait, ismerőseit és jó barátait, kiknek száma a százat jóval túlhaladta. Igazán, gyönyörűség vala a jó székely népet nézni, hogy minő örömmel, sőt büszkeséggel tekintettek az új papra, ki közülök emelkedett a papi méltóságra. Rigmusok mellett hozták az egyes ételeket, hiszen *lakodalom* vala a háznál. Dikeziók itt is voltak, melyek szivből fakadtak s hijával valának a mesterkéletségnek s így szivhez szólottak. A jó falusi nép aztán tánczra perdült s vígan mulatott. S midőn az új pap esti 11 óraker a három szál cigányt már el akará küldeni, egyik dánfalvi atyafi így szólott Aboshoz: „Már tisztland' ur, maga ott feküdjek le, de mű még mulatunk. Huzzad cigány, mé' reggel egy véka terebuzát kapsz.“ S a cigány lelkesen huzta a talp alá való nótákat, huzta egész reggelig.

Ennyiben referáltam Abos J. barátom primiciájáról. Az Isten őt soká és boldogul éltesse!

x.

Mivel lehet leghathatósabban elősegíteni a kath. sajtó terjeszkedését?

Nagyon röviden lehet e kérdésre megfelelni: katolikus életrealovalással!

Hm, gondolja magában valaki; de éppen az a kérdés hogy miben és hogyan nyilvánuljon a katolikus ember a katolikus sajtó javára — életrealovalónak?

Felelet. Először is abban, hogy egyáltalában ne ol-

vasson, ne járasson, sem ellenséges, sem u. n. „szintelen“ lapokat, mert a ki ezt teszi, az maga segíti közszűrtlni a kést a maga nyaka számára; ez pedig nem életrealovalóság, hanem valóságos éhlettelenség in pessima forma.

Második, a mi a katolikus életrealovalásnak csalbatatlan és igen határos jele, az, hogy katolikus ember legyen következetes és tartson „pártfegyelmet“, vagyis ott, hol új-ságokat olvasó katolikus emberek megfordulnak, kávéházakban, vendéglőkben, vasuti állomásokon stb. — követeljen csupa katolikus lapot megvételre, vagy olvasásra.

Hihetetlen, hogy ennek a követelésnek mennyi és milyen jó hatása szokott lenni; és bozzá még sem fáradságába, sem pénzébe nem kerül a katolikus embernek.

A mi a jó hatást illeti, az igazán, nem is annyira bámulatos, mint természetes.

A kávé, vendéglős, lapelarusító üzletember. Neki mindegy, csak üzletet csináljon, keresete legyen. Aztán, mint üzletember, belátja rögtön, hogy a követelőnek denique joga van azt venni és olvasni pénzéért, a mit akar.

Az első jó hatás tehát az, hogy a kath. sajtó becsre, tekintélyre emelkedik azoknál, akik a sajtónak terjesztését üzletszerűen, önérdékből napról-napra végzik.

A második jó hatás: a katolikus sajtó terjedése maga. Quod erat demonstrandum.

A harmadik jó hatás az, hogy mivel még a követ is megkoptatja az eső, hogyha gyakran és sűrűn bulló cseppekben esik rája, annál inkább nyer a kath. sajtó tekintélye, hogyha az ellenfél tömegei is egyre sűrűbben kapják kezökbe olvasásul, eleinte gúnyból, aztán kiváncsiságból, végül szükségletből — a kath. sajtó termékeit.

A negyedik jó hatás abban mutatkozik, hogy a hirdetések, a mai nyilvános életnek ez érlükteései, kénytelenek tömegesen felkeresni a kath. sajtót, mert végre is minél olvasottabb valamely lap, annál nyereségesebb a benne való üzleti terjeszkedés.

Csak tudni kell tehát a módját, és ha sikerült Belgiumban, Angolországban, Németországban virágzó és a kath. hívek millióit vezető kath. sajtót teremteni: nálunk is fog sikerülni.

Minden országnak, minden népnek olyan sajtója van, a melyet megérdemel.

Mi megérdemeltük a zsidó szabadkömüves-protestáns sajtó ostoressapásait, mert katolikus éhlettelenségünkkel busásan hozzájárultunk létrejöttéhez és uralkodásához.

De most már fordítani kell a dolgon. Új idők, új eljárásokat követelnek. Az önefeleltséget és lelketelenséget öntudatos eljárással és életrealovalással kell felcserélni minden téren, de különösen a sajtó terén, hol a gondolatok, a lelkek elfoglalásának művelete folyik, hallatlan nagy arányokban, a pokol vagy a meunorszag számára.

A szellemek csatája Istenért, vagy Isten ellen több téren folyik: a tudományban, az állami hatalom forumain. Schol sem folyik e csata oly hevesen és oly gyors hatással, mint a sajtó terén.

Tehát ide vessünk nagy gondot, nagy erőfeszítést.

Ha sz. Pál élne: világlapot igyekeznék alapítani! Sajtó nélkül a mai világban semmire sem lehet menni! R.

IRODALOM.

P. Didon : **A tudomány Isten nélkül.**

Ford. Somogyi Aladár. Budapest 1895. Ara 2 frt. (4 sacra.)
Kapható az Erzsébet köruton 7, I. 6.

Ha valaki majd meg akarja írni a XIX. század végének történetét, legelőször is az fog szemébe tűnni, hogy az emberek hite a természetfölötti dolgok iránt, első sorban Isten iránt megingott, hogy aztán ennek következtében a társadalom épületeinek eresztékei aggodalmasan gyöngékké váltak. Ennek az átalakulásnak, ennek a romlásnak okait kutatván, első sorban a hit meggyengülése, a vallás elveinek elhanyagolása fog feltűnni. Emez esésnek, hanyatlásnak a következményei első sorban a népnél éreztetik káros voltukat. Az intelligens ember gyakori belső forrongáson megy át, mi közben mérlegelvén a különböző böseleti irányok tanításait, legtöbb esetben elismeri a vallás tételeinek minden más irány állításai fölött való állását. Csak az a baj, hogy ingadozása közben a kevésbé értelmesekre gyakorolt befolyásánál fogva, azok szellemét egész életükre a kételkedés és erkölcsi pusztulás harezának színhelyévé teszi.

Didonnak különös alkalma van ezt Franciaország társadalmában tapasztalni, hol a szkepszis a kis emberek szívét is győzri. Didon „A tudomány Isten nélkül“ cz. művében megtámadja a most leginkább divatozó böseleti irányokat, hogy aztán vallásunk tanításainak igazsága fölöttük kivilágojjék.

Hadd kövessük Didon eszmemenetét néhány czikkén át (a könyv nyolcz értekezést tartalmaz), mivel így a művet magát legkönnyebben megismerhetjük.

„A tapasztalati hit és tudomány“ cz. bevezető tanulmányában elmondja, hogy a tapasztalati tudomány lenéz minden mást : vallást, metaphysikát egyaránt. A pozitivizmus tagadja a metaphysika jogosultságát, mert ő maga oda be nem léphet. A tapasztalatnak mindazonáltal csak azt megkivánni van joga a metaphysikával szemben, hogy emez tüneményekről meghazudtolt okokat fel ne tegyen. A tünemények mindig, ha még oly nyilvánvalók is nem elégitik ki az emberek legnagyobb részének elméjét, mely a végső okokat óhajtja vizsgálni. S bár a pozitivisták kike lnek a metaphysika ellen, maguk is külön metaphysikát teremtettek meg, ámbar a természetfeletti ok magaslatára emelkedni úgy sem tudnak, mivel a mű : a természet félreismerteti velök az alkotót, az Istent.

Isten helyett a materialistáknál az anyag minden : „a szellem csak egy szó, az anyagnak egy tulajdonsága“ ; a tünemények az anyag nyilvánulásai. A pantheisták ellenben a világot élő lelkes lénynek állítják.

Ez azon íga, mely alatt a tudomány nyög. Didon ki akarja egyenliteni az ellentétet hit és tapasztalati tudomány között. Ezt oly módon teszi, hogy czáfolja az említett hamis rendszereket.

A világegyetem természetfölötti kezdete a hit tárgya ; a világegyetem tüneményei a tapasztalati tudomány körébe tartoznak. Ezek egymás felett fekszenek, egymással ennél fogva nem találkozhatnak. A hit ragaszkodik Isten igéjéhez, a tapasztalat a természetet vallatja. A két eljárás módszerében sincs tehát ellentét. A czélban sincs ellenmondás. A hit az emberiséget az eszményi tökéletesség felé vezeti, a másik a

földet szemlélteti velünk. Hareznak nem kellene a kettő között folytania, mégis a legádázabb küzdelemmel emésztik egymást, pusztítóbbal minden más összemérkőzésnél. Hol rejlik a hiba? A hívőkben is, meg a tudósokban is. A tudósok metaphisikai tételeket kevernek a tudományba, a hitben azonban teljesen tudatlanok. De ha a tudósnak ismernie kell a hitet érintő állításaiban a vallás tanait, a theologus sem mellőzheti a tudomány eredményeit, miképen Aquinói Tamás kora összes ismereteit felölelte és felhasználta tételei bizonyítására, a hit és tudomány összefüggésbe hozatalára. Ezt kell tennie a mostani theologus-nemzedéknek is : az új tapasztalati tudományt kell hatalmába ejtenie, e nélkül lassanként elvesz a, befolyás, melyet a hit mesterei a szellemekre gyakorolnak. Nem elég a védekezés : a tapasztalati tudományból merített fegyverekkel támadandók meg a hit ellenségei. A tudomány elméleteit azonban e kutatásban és harezban csak addig kell használni, míg tökéletesebbek nem keletkeznek.

Didon erősen meg van győződve, hogy ez a működés czéla vezet : „Azon a napon, a melyen a tudományban meg fogjuk különböztetni a tapasztalati igazságokat, a melyektől értékét nyeri és a hamis rendszereket, a melyek megrontják, azon a napon, a melyen a hitben szétválasztottuk a megtámadhatatlan igazságokat és a szabad véleményen alapuló emberi értelmezéseket, azon a napon, a melyen jól kimérve a két birodalom határait, nem fogjuk a tudományt a hittel, a hitet a tudománnyal összekeverni, hanem a nélkül, hogy összetévesztenők tárgyaikat, módszerüket és czéljokat, e két rendbeli igazságokat egymással szembe állítjuk -- azon a napon az értelmekben világosság fog támadni. Megjövendölhetjük, hogy e szomorú században új nap fog fényleni. A világosság hirdetni fogja a békét, és az igazság mely felszabadít, fel fogja támasztani a szabadságot erős kez deményezésével és megtékezhethetetlen életerejével.“ (62. l.)

Második értekezésében Didon a pozitivizmust tárgyalja. A pozitivizmus csak a tapasztalatra épít. Az Isten létezését érintő kérdések elől óvatosan kibukik. Az ember életében legfontosabbnak tartja a létfenntartás elvét, jóllehet van ennél Didon szerint egy hatalmasabb is : az Isten iránti szenvedély. A lélek nem tud az anyaghoz ragadni, fölfelé tör. A pozitivizmus mégis megakarja bénítani a szellem szárnyait, mikor azt kívánja, hogy a dolgok kezdetét és végét ne kutassuk. A pozitivizmus az erkölcsi tudományokat is a tapasztalatra vezeti vissza, jóllehet a tapasztalat csak a hasznost és szükségést magyarázza meg, ezzel szemben pedig a kötelezőt, melyért esetleg az életet is fel kell áldoznunk, elhanyagolja. A kötelezőt csak a lelkiismeret világánál láthatjuk és tehetjük. Ezt a lelkiismeretet semmi sem pótolhatja.

A pozitivizmus ellene mond önmagának is, mikor állandóan a tapasztalati tényekre hivatkozik, csak azokat hangsúlyozza s mégis abszolút elveket alkalmaz : a számtani és geometriai tételeket, a logika azonosságai és ellenmondási elveit, és az ontologia okszerűségi elvét.

A pozitivizmus rosszabb a materializmusnál, szkepticizmusnál és atheizmusnál, mert egyszerre mind a hármát magában foglalja. Nem imádja az Istent, hanem az emberiséget, mely felbomlasztja az országot.

A materializmus (3. ért.) a végokat alant keresi, a parányt az Istennel zavarja össze. Az anyagot ismeri el csupán, mely a mechanikai, physikai és chemiai törvények szerint alakulva szüli a különböző élő és élettelen természeti

testeket. Amde a materialisták sem tudják megmondani, honnan ered a mozgás; nem tudják megmagyarázni a gondolkozást. Gyakorlati alkalmazására nézve a materializmus nem nyújt vigasztalást a szenvedésekben, könnyelműen odadobja az életet a kétségbeesésnek, mert „szívtelen erkölcsi vonatkozásában, mert nem nyújt vigaszt a gyakorlati életben.“

Az a t h e i s t a p a n t h e i z m u s ez. értekezésben Didon az újabbkori bülesei irányok azon ágát támadja, mely azt állítja: a Minden az Isten, vagyis hogy a világegyetem és az Isten azonosak. Alapelveivel az Isten személyét, az értelmet, a lelkiismeretet és szabadságot meg akarja dönteni, továbbá hirdeti az erő istenítését. Az egyetemes azonoság elve ellen a legerősebb ellenek az én, mely mindentől különbözik s melynek létezését a lelkiismeret hirdeti. A pantheizmus a gondolkodás főelveivel is ellenkezik. Így egyesíti Istent a végtelenül tökéletes lényt a világ egyetemmel a tökéletlennel. Ezzel megsérti az ellenmondás elvét.

De ime ismertetésem kellőnél is hosszabbra nyult, s még csak mind tartalmi kivonatot adok, a nélkül hogy a magaméból valami helyeslő vagy rosszaló megjegyzést esaltottam volna ide. A könyv a fejből ismertetés szerint (a más négy értekezés is hasonló irányú) az olvasó előtt egészen új dolgot alig nyújt. Erdeme azonban, hogy a téves irányokat röviden ismerteti és ellenők a legfontosabb okokat ügyesen csoportosítja; szerzője lángoló szeretettel van eltelve az igaz hit iránt, ez tollára lángoló és hevitő sorokat ad. Hiszem, sőt meg vagyok győződve, hogy hazánkban az értelmesek még nincsenek annyira elkapatva a modern eszmearamlatokról, mint Franciaország művelt osztálya, de már félni lehet, hogy nemsokára utolérjük e tekintetben is a külföldet. Jó tudnunk, meg kell bírálunk, mi hasznos, mi ártalmas azon tanításokban. Eme mű hozzájárul az eszmék tisztításához: ajánlhatjuk ezért, hogy egyháziak úgy, mint világiak minél többen olvassák. M.

— **Megjelent és beküldött művek:** 1) *Nagy Lourdesi Képes Naptár*, az 1896. szököévre. IV. évf. Ára 30 kr. Megrendelhető egyedül Mészáros Kálmán atyától, Budapesten, Ferencziek zárdáján. Minden keresztény családnak melegen ajánljuk e kiválóan vallásos tartalmu olvasmányokkal bővelkedő naptárt.

2) *Unitárius Történetírás és Kálvinorthodoxia.* (Servet és Kálvin). Irta: Kanyaró Ferencz. Kolozsvár, Ajtai K. Albert könyvnyomdája. 1895. Ára: 1 frt. Kapható szerzőnél.

3) *Magyar Általános Levelező és házi titkár.* Gyakorlati útmutatás a közéletben előforduló mindenemű családi és más levelek, kereskedelmi és üzleti fogalmazványok helyes szerkesztésére. Számos példával felvilágosítva. Szerkesztő: Knorr A. kiadja Itj. Nagel Ottó. II. füzet. Egy-egy füzet ára 25 kr. Az egész mű 15 füzetben fog megjelenni. Egy évi előfizetés 3 frt 75 kr.

4) *Palesztina Földrajza.* Iskolai használatra írta: Bagossy Bertalan áldozópap, képezdei tanár, Szatmáron. Reizer János kiadása.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Személyzetiek.** Kinevezettek: Markaly Antal Csik-Szent Györgyről Kézdi-Szentlélekre plebánosnak, Boeskor Ferencz újmisé, Lemhényre, Boeskor Zsigmond újmisé, Csik Somlyóra, Meisel József, újmisé Csik-Tusnádra káplánoknak.

— **Köszönetnyilvánítás.** Legszenetebb fiúi kötelességemnek tartom nyilvánosan is megköszönni a nagyméltóságu Püspök úr ő exzellenciájának azon atyai áldozatkészségét, melynél fogva a szegény ákosfalvi egyház részére egy bőrkötésű díszes misekönyvet kegyeskedett rendelni saját pénztárából. — Akosfalván, 1895 augusztus 29-én. Lukács Vilmos, rkath. lelkész.

— **A püspöki tanácskozások** folyamán, melyek három napig tartottak, a magyar episcopatus megállapította a papokhoz és hívekhez intézendő körleveleket, melyek utasításokat fognak adni, az új egyházpolitikai törvények által teremtett helyzetben a magyar katolikusok millióinak.

— **A görögénszentimrei¹⁾ új templom** belső felszerelésére újabban, vagyis augusztus hó 17-től szept. 3-ig összesen begyűlt 74 frt. 02 kr. melyért a plebános és hívek a nyilvánosság útján is ezennel köszönetüknek adnak kifejezést.

— **A müncheni katolikus gyűlés** nagyon érdekes ránk magyarokra nézve is. Németország állami hivatalainak legelőkelőbb tagjai jelentek meg az ideai nagygyűlésen. A protestáns Németországban egy lélek sem ütközik meg azon, hogy az állami hivatalok katolikus tagjai e gyűléseken tevékeny részt vesznek, sőt mindenki ezt egész természetes dolognak tartja. Csak próbálnak meg a mi államhivatalaink katolikus tagjai, hogy ilyen gyűlésen mutogassák magukat, majd megtanítaná őket a zsidó sajtó hazafiságra s a szabadelvű kormány meghunyászkodásra. Az itteni meghamisított fellegás szerint az ilyen szerencsétlen ember több mint bizonyos, hogy ultramontan és több mint bizonyos, hogy hazaáruló. Németországban a liberálisizmus megköveteli a véleményszabadság érintetlen megővését, mások meggyőződésének tiszteletben tartását. Nálunk a liberálisizmus utcai köpködésekben nyilvánítja gyűlöletét a más véleményen levőkkel szemben, míg az állami hivatalnokok fejei fölött az „esetleges káros következmények“ Damokles-kardja függ.

1) Sajnálattal kell értesíteni, hogy a nevetek lapunk szűk keze miatt nem közölhetjük. Szerk.

Szerkesztői üzenet.

Fl. B. V. Cs.-Somlyó. A beküldött jegyzőkönyvi kivonatokat átadtam a társulat elnökségének, mert a kérdésben a szerkesztőség nem intézkedhetik.

Kiadja: Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat. Felelős szerkesztő: Pál Antal.
Szerkesztőtársak: Bálinth György, Péter János dr., Vass Albert, Zlamál Agoston.

Nyomatott Papp Györgynél a püsp. lye. könyvnyomdában Gynafehérvárt.